

עבודה זרה סב

משה שווערד

1. רש"י מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

מתני'. השוכר - עובד כוכבים ששכר את ישראל לעשות עמו מלאכה ביין נסך להריקו מכלי אל כלי או להעביר חבית ממקום למקום וביין נסך ממש קאמר שנתנסך לעבודת כוכבים וסתם יינן מיבעיא לן בגמרא.

2. ספר עבודה ברורה

בא"ד. וביין נסך ממש קאמר שנתנסך לעבודת כוכבים וכו'. הלחם סתרים מפרש (בדרך "אפשר") דלקמן (דף עג. בתור"ה יין) פירש ר"ת המשנה דיין נסך אסור בכל שהוא, דדוקא יין נסך ממש ולא סתם יינן, וכל הראשונים (בדף עג.) חלקו עליו. ודעת רש"י כר"ת, דכל מקום דתנן במשנה "יין נסך", הוא דוקא יין נסך. וראיה לזה, דבמתניתין תנן "יין נסך", והגמ' בעי מה הדין בסתם יינן, ומשנה זו תוכיח על כולם. עכ"ד.

אבל ע' ברא"ש (פרק שני סימן כ'), דסובר דדעת רש"י דסתם יינן אסור אפילו בכל שהוא ודלא כר"ת, וצ"ע.

רש"י ד"ה השוכר. עובד כוכבים ששכר את ישראל. החתם סופר מפרש דרש"י מדגיש דדוקא הנכרי השוכר שכרו אסור, אבל ישראל השוכר פועל לשכור ביין נסך ולהאבירו, שכרו מותר, דלמעוטי תפלה שפיר דמי, כמבואר לקמן (דף סג.); וע' בעבודת עבודה מה שתירץ.

3. ספר עבודה ברורה

✓ לעשות עמו ביין נסך. הקשה העבודת עבודה, דלכאורה משמע מדנקט "לעשות עמו ביין נסך", דדוקא היכא ששכרו בפירוש ליין נסך או שכרו אסור, אבל אם שכרו סתם והראה לו ביין נסך שכרו מותר. אך מסיפא דמתני' דנקט "שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת", משמע דאם שכרו סתם למלאכה ואח"כ הראה לו היין נסך, שכרו אסור, דדק בשכרו למלאכה אחרת ואמר לו "העבר לי חביות של יין נסך", שכרו מותר. וקשה דסתרו הדיוקים אהרדי; וע"ש שמחלק בין ישראל לנכרי.

4. ספר עבודה ברורה

שכרו אסור. כתב ביין המשמח (סימן קל"ג סק"ו) דגם היכא שלא ידע הישראל שהמלאכה היא ביין נסך שכרו אסור, דקנסו שוגג אטו מזיד, דכן משמע לשון הברייתא לקמן (דף סה.) "השוכר את הפועל וכו' ונמצאת חבית של יין נסך", דגם היכא דלא ידע שכרו אסור, עכ"ד. וכן פירש החוספות יו"ט כאן.

⊕ וע' בשבעת הנרות (שעל תשב"ץ קטן, סימן שע"ו) בטעמא דמילתא, אע"ג דבאיסורים דרבנן לא קנסו שוגג אטו מזיד.

5. ספר עבודה ברורה

שכרו מותר. כתב הרשב"א (תורת הכית בית ה' שער ה') דמ"מ אסור מן השכר כנגד שכר אותה חבית של יין נסך, שהרי אפילו אם עשה עמו בטובת הנאה ממשכנים מנכסיו עד כדי שכרו, עכ"ד. וכן כתב רש"י לקמן (דף סה. ד"ה ולא קשיא).
וע' בדברינו ברש"י ד"ה שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת.

6. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

מ"ט שכרו אסור - מתוך השיטה משמע כי מעתה היה יודע שיין נסך תופס דמיו כעבודת כוכבים ואעפ"כ היה רוצה לדמות שכר יין נסך לדמי ערלה ולשכר שביעית אע"ג דאיכא ביין נסך תרי חומרי איסור הנאה ותופס דמיו והכי פריך מ"ט שכרו אסור נהי דתופס דמיו כעבודת כוכבים מ"מ שכרו אין בו איסור אלא מדרבנן ואינו חשוב כדמי יין נסך ומה טעם גזרו עליו אילימא משום דיין נסך גופיה אסור בהנאה מן התורה הלכך גזרו על שכרו אטו הגוף והרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה מן התורה ולא גזרו על הדמים אטו הגוף ואין להחמיר כאן בשכר יותר מהתם בדמים דהשתא דמים שמצינו איסורי הנאה שגם דמיהם אסורין מן התורה כמו הגוף באותן שתופסין דמיהן ואפילו הכי לא גזרו דמים אטו גוף באותן שאין תופסין דמיהם שכר שאינו אסור בשום איסור הנאה מן התורה כל שכן שלא נגזר שכר אטו הגוף ומשני אלא הואיל ותופס דמיו כעבודת כוכבים כלומר שכר בגוף לא מיחליף אבל שכר בדמים מיחליף ופריך והרי שביעית דתופסת דמיה וקאמר שכרו מותר דמשמע לגמרי ולא נתפס בקדושת שביעית ולא גזרינן שכר שביעית אטו דמי שביעית ואין לומר דשאני יין נסך דאית ביה תרי חומרי איסור הנאה ותופס דמיו דלא מיחליף שכר בדמים בתרי חומרי יותר מבחומרא אחת ומסיק א"ר אבהו א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו בו ודאי משום גזרה לא שייך למיגזר כדפרי' דאי מטעם מיחליף הוא לא היה לנו לחלק בין פועל דיין נסך לפועל דשביעית וכן בשביעית גופיה לא היה לחלק בין חמרים לפועל אלא מטעם קנס הוא וחכמים שקנסו ראו לקנוס בחמרים יותר משום דנפיש אגרייהו וכן פועל דיין נסך משום חומרא דיין נסך כדמסיק רבא בסמוך ודוקא בשנים אלו החמירו יין נסך ושביעית לפי שתופסין דמיהן ראוי לקנוס בשכר דהוי קצת כעין דמים אבל בשאר איסורי הנאה שאין תופסין דמיהם מסתבר דלא קנסו.

7. ספר עבודה ברורה

והרי שביעית וכו'. בכדי להבין סוגית הגמ', כדאי להקדים הקדמה קצרה בענין פירות שביעית, דמי שביעית, ושכר שביעית.
פירות שביעית - כתוב בתורה (ויקרא כה:ו):
"והייתה שבת הארץ לכם לאכלה". וחז"ל דרשו: "לאכלה" ולא לסחורה; ואין איסור סחורה אלא בדרך משא ומתן. אבל אם לקט לעצמו מן ההפקר והותיר, מותר למכור המותר (כמבואר במס' שביעית ז:ב), ובלבד שלא ימכרנו - לא במדה ולא במשקל ולא במנין (כמבואר שם ח:ג).

דמי שביעית - כשהאדם מוכר פירות שביעית, הדמים נתפסים בקדושת שביעית, וילקח בהם מאכל וחל על המאכל קדושת שביעית, לכן יאכל בקדושת שביעית. ובכל זאת, הפרי הראשון נשאר בקדושתו כשהיה. לימוד דין זה מובא בגמ' לעיל (דף נד:), דאיתא שם: "כי יובל היא קדש תהיה לכם", מה קדש תופס את דמיו ואסור, אף שביעית תופסת את דמיה ואסורה. אי מה קדש

תופס את דמיו ויוצא לחולין, אף שביעית תופסת את דמיה ויוצאה לחולין, תלמוד לומר "תהיה" - בהוייתה תהא, עכ"ל הגמ'. והוא כמו שביארנו, שגם הפרי הראשון וגם המאכל שקנה בדמי שביעית, על שניהם חל קדושת שביעית.

שכר שביעית - השוכר חברו (על ידי דינר של שביעית) לעשות עבודה בשבילו, השכר מותר. וטעמא, שאין שייך לומר שחברו יתפס בקדושת שביעית, כמובן.

8. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

והתנן מכרין וקדש בדמיהן מקודשת - תימה לפי מה שפירש בקונטרס לעיל בפרק ר' ישמעאל (דף נד:): דדוקא לקדש אשה התירו אבל לאיתהנווי מיניהו אסור מדרבנן אבל לאיניש אחרינא שרו אותן מעות וה"נ גבי שביעית המעות אינם אסורין לאחרים כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל (שם) מאי קא פריך הא דקאמר אסור במתני' היינו דוקא לפועל שאסורין הן כמו למוכר דוקא וי"ל דאסור דמתני' משמע לכ"ע מיהו תימה מאי קפריך שאני התם דהיינו בדיעבד כדמוכח בנדריים פרק השותפין (דף מז:): אבל לכתחלה אסור ומתני' לכתחלה איירי יש לומר דאסור דמתני' משמע ליה אפילו בדיעבד [וע"ע תוס' חולין ד: ד"ה מותר מיד].

9. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

בדמיהן מקודשת - משמע הא בגוף הערלה אסור לקדש וטעמא משום דלית ביה שוה פרוטה וקשה בגופה נמי איכא שוה פרוטה בשלא כדרך הנאתן או באפרן כדתנן (תמורה דף לד.) כל הנשרפין אפרן מותר וי"ל כיון שכל זמן שהוא בעין אסור למכרו מן התורה כמו כן אסור לקדש בו אשה דהוי כמו מכירה חשובה ויש בו הנאה כשמקדש את האשה דגמרינן (קידושין דף ב.) קיחה קיחה משדה עפרון וזה לא דמי לקיחה דשדה עפרון שראוי לקנות בו חפץ או לשאר הנאות.

10. תוספות קידושין דף נו/ב

המקדש בערלה כו' אינה מקודשת - פירוש לפי שאיסור הנאה וא"ת אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא כדרך הנאתו כדאמר בפ' כל שעה (פסחים דף כד:): ויש לומר בכאן מיירי דליכא שוה פרוטה אלא כדרך הנאתו אי נמי יש לומר דמיירי שפיר דאיכא שוה פרוטה אף שלא כדרך הנאתו מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתו ואינו כן לא סמכה דעתה והוי מקת טעות ואם תאמר ואמאי לא חשיב בהך מתני' פיגול ונותר וטמא ויש לומר דבקדשים לא קא מיירי והא דלא חשיב חמץ בפסח משום דקסבר כרבי יוסי הגלילי דשרי בהנאה בפרק כל שעה (שם דף כג.) והא דלא חשיב עבודת כוכבים משום דלא שייך למיתני ביה מכרין וקידש בדמיהן מקודשת שהרי עבודת כוכבים תופסת דמיה ושביעית אחר הביעור:

11. ספר עבודה זרה

א"ר אבהו א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו חכמים
בחמרין וביין נסך. לכאורה קשה, איזה איסור
עשו שנאמר עליהם שקנסום חכמים. ומבאר הריטב"א,
דקרי ליה "קנס" מפני שעושין עבירה, דעבודה זרה וכל
אביוריהו אסור לקיימם בעולם מן התורה, ומרבנן אף
"רוצה בקיומן" אסור. וכל שעושה בהם מלאכה הרי
מקיימם. וחמרין דשביעית נמי, גורמין לעשות סחורה
בשביעית, שהוא איסור תורה. וקשה אבקה של שביעית
כדאיתא במס' קידושין (דף כ:), ולפיכך קנסום.

והרמב"ן כתב, וז"ל: לאו "קנסא" דוקא, דהא לא עבד
איסורא, אלא תקנה הוא להם שיהגו קדושת שביעית
בשכרן. וגזרו בהם משום שמא יפרעו אותן מפירות
שביעית עצמן, עכ"ל.

אבל בירושלמי מפרש בדרך אחר, דמתניתין קאי
בפירות עבירה, דהיינו בפירות שביעית לאחר הביעור
ולכך קנסום; וע' ברמב"ן וברשב"א ובר"ן.

12. שערים מצויינים בהלכה

קנס הוא שקנסו חכמים בחמירין וביין נסך. (כתב הרא"ש במס' חולין (פ"א סי' ט) השוחט בהמה מסוכנת בסכין של ע"ז, אע"ג שנהנה הרבה בשחיטה ע"י איסורי הנאה, לא אסרו חכמים הנאתה בדיעבד, והביא ראיה מהגמ' כאן השוכר את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו אסור, ומפרש בגמ' משום קנס שקנסו חכמים ביין נסך, אלמא שאין הנאה של איסורי ע"ז נאסר בדיעבד, אלא שקנסו בפועל כדי שלא ישכיר עצמו לעבודת כוכבים. ועי' בתשו' הרשב"א (סי' קעז). ועי' בדברינו לעיל (מח: ד"ה זורעין) שיש חולקין על זה, וס"ל שכל הבהמה אסורה.

13. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית - אומר רבינו יצחק דהסחורה שהיא אסורה בפירות שביעית היינו לקנות הרבה ביחד להוליך ממקום הזול למקום היוקר וכמו שהיו עושין אוספי שביעית שפסולין לעדות בפרק זה בורר (סנהדרין דף כו.) מטעם סחורה וכן פורע חובו מפירות שביעית שזה משתכר בפירות שביעית ולא לאכלה קרינא ביה אבל אם הוא לוקט למכור על יד לקנות בו דבר אכילה אין דבר זו סחורה ... ועוד תנן במסכת שביעית (פ"ז מ"ג) לא יהא לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק אבל לוקט ובנו מוכר על ידו משמע דאפילו לכתחלה וא"ת תיקשי רישא לסיפא אסרה לוקח למכור בשוק משמע הא לוקט מותר ואפילו בשוק והדר תני לוקט ובנו מוכר על ידו הא למכור בשוק אסור ונראה דיש במשנה ברישא טעות סופר וגרס בשניהם לוקט מיהו יש ליישב הגירסא ואשמעינן דדין לוקח ולוקט שוין דבשניהם אסור למכור בשוק ורישא תנא לוקח וה"ה לוקט וסיפא לוקט וה"ה לוקח ויש ליתן טעם למה אסור יותר בשוק שכשמעמיד חנות בשוק דומה יותר שמשתכר בפירות שביעית ואע"פ שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית משום דלאו לאכלה הוא מ"מ לקדש אשה מותר אע"ג דלאו לאכלה הוא כדאמרין פרק האיש מקדש (קידושין דף נב.) מעשה באחד שקידש חמש נשים בכלכלה של שביעית ואמרו חכמים אין האחיות מקודשות הא אחרות מקודשות וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו ביה רבנן ומיהו יש לדחות דהתם דיעבד אבל לכתחלה אסור.

14. שערים מצויינים בהלכה

נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית. (כתבו התוס' אע"פ שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית משום דלאו לאכלה הוא, מ"מ מותר לקדש אשה, אע"ג דלאו לאכלה הוא כו', וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו בה רבנן. ועי' בדברינו במס' קידושין (נב. ד"ה ש"מ) שכתבנו קצת ביאור בזה, דמצינו בתורה שענין תשמיש קרוי אכילה, דכתיב (וישב לט-ו) "כי אם הלחם אשר הוא אוכל", ופרש"י דהיינו אשתו, וכן מצינו (משלי ל-כ) "אכלה ומחתה פיה", וא"כ הוא בגדר "לאכלה". (ובגליון הש"ס הקשה, דהא איתא בירושלמי (שביעית סופ"ח) שאסור ליקח אשה מדמי שביעית. וכבר הקשה כן המשנה למלך (אישות פ"ה ה"ג) עי"ש. ובהגהות מצפה איתן מפרש לפי מש"כ התוס' מס' ביצה (לו: ד"ה והא מצוה) בשם ר"ת, דכאין לו אשה ובנים התירו שבות, וא"כ ה"נ משום מצות פרו ורבו לא גזרו רבנן, והירושלמי אזיל לשיטתו במס' יומא (פ"ק) דאסרו שבות משום פריה ורביה.

15. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

דיהיב ניהליה בצד היתר - וא"ת כיון דיהיב ליה בצד היתר מאי איריא דפועלים עושין בפירות שביעית הללו אפילו היו עושין מלאכה אחרת יהיו מותרין לפרען מפירות שביעית וי"ל דוקא כשעושין המלאכה בפירות שביעית עצמן אז אינו נראה כנותן שכר מה שפורען מפירות שביעית ומשום הכי נקט עושה מלאכה בפירות שביעית והעולם לאכלם דוקא דדומה שהם של שניהם יחד לאכלה אבל עושה במלאכה אחרת יכול להיות שהוא אסור דדומה שפיר שכר מלאכה.

16. חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

אמר רבי אבהו קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין דשביעית וביין נסך. [1] והא דקרי ליה קנס מפני שעושין עבירה דעבודה זרה וכל אביזרהא אסור לקיימם בעולם איסור תורה, ומדרבנן אף רוצה לקיימן אסור, וכל שעושה בהם מלאכה הרי מקיימם, וחמרין דשביעית נמי גורמין לעשות סחורה בשביעית שהוא איסור תורה, וקשה אבקה של שביעית כדאיתא בפ"ק דקדושין (כ' א') ולפיכך קנסום, [2] אי נמי כדאמור בירושלמי בפירות עבירה היא מתניתין ופירש הרמב"ן ז"ל בפירות שביעית לאחר הביעור.

17. חידושי הרשב"א מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

הא דאמרין דנפיש אגרייהו (ד) קנסינהו רבנן, [3] פירש הראב"ד ז"ל דלאו קנס ממש קאמר מחמת איסור כשכר יין נסך דהא לא עבדי איסורא, אלא קנס הוא שקנסו שלא ירגילו עצמן בכך דילמא אתי למיעבד בהו סחורה כגון דאמר להו ליקנו לכו בדינר או בשנים דכי האי גוונא אסור, ובפירושי הרמב"ן נ"ר מצאתי דבירושלמי אמר בפירות עבירה היא מתניתא. ולומר בפירות שביעית לאחר הביעור והיינו קנסא.

18. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

העלה לי פירות לירושלים לחלק - דהוי כמוכר מעשר שני ואסור למכור מעשר שני והרבה משניות מוכיחות במסכת מעשר שני דאסור לעשות סחורה במעשר שני ומסתבר דכל מידי דאין מתחלל עליו זהו סחורה האסורה בו ואינו מתחלל אלא על דבר אכילה ושתיה כדתנן (מע"ש פ"ב מ"א) מעשר שני ניתן לאכילה שתייה וסיכה וקשה דהא תנן בסוף פ"ק דמעשר שני אין לוקחין ממעות מעשר שני בהמה טמאה (ומעשר) כו' משמע הא מלבושין מותרין ועוד תנן התם (פ"ה מ"ב) ולא נתתי ממנו למת ליקח לו ארון ותכריכין הא (לאו) [לחי] דומיא דמת מותר ויש לומר דכל אותם משניות המתירות היינו מן התורה אבל רבנן אסור כל עניני סחורה לפי שמצוה לעשות ממנו שלמים ואסור גם לפרוע בו שכר הפועלים והא דאיתא בירושלמי שאסור ג"כ לחי דומיא דמת ומפיק לה מקרא אסמכתא בעלמא הוא ור' יהודה היה מקשה על זה דאמרין בפרק בכל מערבין (עירובין דף כז:) מקרא דונתתה הכסף דדריש כללי ופרטי ולא מרבינן אלא פרי מפרי וגדולי קרקע לאכילה אבל דבר שאינו של אכילה לא אשכחן דאיתרבי לכן נראה לפרש דכל מקום שמצינו היתר ליקח ממנו שום דבר היינו להיות מעות בקדושת מעשר ביד הלוקח כמו גבי שביעית פ' לולב הגזול (סוכה דף מא.) מי שיש לו סלע של שביעית כו' דבעינן שתהא שביעית ביד הלוקח וכ"מ שמצינו איסור מקח במעשר היינו דרך חילול להיות המעות חולין ביד הלוקח.

19. ספר עבודה זרה

ונותנין זה לזה מתנה של חנם. פ"י מי שיש לו מעשר שני יכול ליתנו במתנה לחברו. ומבאר התורת חיים, וז"ל: ואשמועינן דנותן אדם לחבירו מעשר שני במתנה ולא אמרינן מתנה כמכר דמי.

20. ספר עבודה זרה

כיצד הוא הביעור: לפי רוב הפוסקים, מוציא את הפירות מביתו ומחצרו ומפקירם לפני שלשה, וכשיצא מרשותו - זהו הביעור, ואחרי שהפקירם חזרו וזוכה בהם, מכניסם לביתו ואוכלם כל זמן שירצה. (יש מחלוקת אם פסקה מהם קדושת שביעית ומותרים הם בהפסד וסחורה או לא. ע' בספר השמיטה, פרק ט' סימן ח' בהערות). והא דאסרו הפירות לאחר זמן ביעורם, היינו כשמחזיק בהם כשלו ולא הפקירם. (וע' בתוס' ד"ה יזפי פירות שביעית וכו' בנוגע לסוגיא שלנו. וע"ע בדברינו [דף סג.] בד"ה בא"ד. ולמא אחר הביעור אמרו ואיסורא משום וכו').

לפי הרמב"ם (פ"ז מהלכות שמיטה ה"א-ב), מצות ביעור היא לבערם ולאבדם מן העולם לגמרי ולא להפקירם. וע' בהשגת הראב"ד שיש לו שיטה שלישית, ואכ"מ.

עבר זמן הביעור ולא ביערו, לדברי הכל הפירות אסורים באכילה, ואפילו להסוברים שהביעור אינו אלא הפקר (דהיינו רוב פוסקים), כשלא הפקיר נאסרו הפירות באכילה. ולפי מה שכתבו הפוסקים, נאסרו ואין להם עוד תקנה להפקירם אח"כ, אם לא שהוא היה אונס, או שלא ידע שכבר הגיע זמן הביעור. (כל הביאור הזה מלוקט מספר השמיטה, וגם מספר לאור ההלכה). וע' לעיל (בדף סב.) בהגהות הבי"ח (אות ה').

21. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

אתי לזבולי - וא"ת ומה בכך הא פסקינן לעיל (דף מט.) כר' יוסי דאמר זה וזה גורם מותר (בנביה) דהוי זבל דאיסור וקרקע דהיתר [1] ויש לומר שלכתחלה יש לחוש לדברי רבנן שחולקין עליו דאמרי אף הוא נעשה זבל.

22. תוספות רי"ז מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

דילמא מזבל כו' ואע"ג דקי"ל כר"י דאמר זה וזה גורם מותר [2] הני מילי דיעבד אבל לכתחלה אסור לזבל כדפרישית בפ' כל הצלמים: [מהדו"ק]

23. חידושי הרמב"ן מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

ולימא ליה קלינהו ובדרינהו דילמא מזבלי. איכא למידק הכא והא קי"ל (מ"ט א') כר' יוסי דאמר זה וזה גורם מותר, ולכתחלה נמי אמר הכי דתנן שוחק וזורה לרוח. ואיכא למימר ודאי ר' יוסי דיעבד קאמר לכתחילה לא אמר דתנן (ערלה פ"א) אין נוטעין אגוז של ערלה, [3] והא דאמר שוחק וזורה לרוח היינו טעמא משום דלאיבוד אזיל ודילמא לא מזבלין וא"נ מזבלין ליכא למיחש לאיסורא דזה וזה גורם הוא, אבל הכא ודאי מזבלין הילכך חיישינן דילמא מזבלין בהו ואתי בהו לידי תקלה ולא מורינן לכתחלה למעבד הכי. [4] א"נ אפר חטים הוא עצמו נעשה זבל ושמא ימכרנו ויהנה בו בגורם אחד.

24. חידושי הרשב"א מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

ולימא ליה זיל קלינהו ובדרינהו דילמא מזבלי להו, ואע"פ ששינינו בפרקא בתרא דתמורה כל הנשרפין אפרן מותר [הא אמרי'] חוץ מעצי אשרה ואפר הקדש, ואיכא למידק אשמעתין דהא הני שוחק וזורה לרוח ומשמע אפי' לכתחלה, ואע"ג דפליגי רבנן עליה דר' יוסי הא קי"ל כר' יוסי דזה וזה גורם [מותר], ותירץ הראב"ד ז"ל דדיעבד קיימא לן כר' יוסי אבל לכתחלה כרבנן עבדינן ויוליך הנאה לים המלח, ואי נמי קי"ל כוותיה ואפי' לכתחלה דלמא הכא קנסא דקנסיה משום דאגר ארביה, והרמב"ן נ"ר תירץ דר' יוסי גופיה לא קאמר אלא בדיעבד וכדתנן אין נוטעין אגוז של ערלה ור' יוסי היא, והא דקאמר שוחק וזורה לרוח דמשמע אפי' לכתחלה, התם היינו טעמא דדבר מועט הוא ואזיל לאיבוד ודילמא לא מזבלין ואפי' מזבלין [זה] וזה גורם מותר, אבל הכא דודאי מזבלין אסור לכתחלה.

25. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

ולקברינהו בעינייהו - ומסיק לא מוכחא מילתא ואסור וא"ת מאי שנא מכל הנקברין דחשיב פ"ב דתמורה (דף לג.): שור הנסקל ועגלה ערופה ושער נזיר וכל דקברי בעינייהו אף בלא בי קיברי [1] וי"ל כיון שאין דרך לקבור בשר ושער מוכחא מילתא אבל חיטי אין קבורתן מוכחא דאיכא למימר איניש גנב וקבר ואייתי הכא וכן דרך עתה לקבור בכורות ונראה שצריך לקברן מעט בעומק פן יבא לחטט אחריהם ולאחר שנעשו עפרא אין לחוש שמא יקחום לזבל בהם דאין דרך לחטט אחר הקברים משום זבל.

26. תוספות רי"ז מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

מי לא תניא אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו כו' פירש מש"ה מקשה מברייטא ולא מקשה ממאי דתנן בתמורה אילו הן הנקברין הפילה שליא תיקבר ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפרי מצורע ושער הנזיר ופטר חמור משום [2] דכל הנני מיתקלקלי בקבורתן ולא אתי בהו לידי תקלה אבל חיטי דלא מיתקלקלי אתו בהו לידי תקלה: [מהדו"ק]

27. ספר עבודה ברורה

ופרעו להו בשמינית. ומבאר ר' יוחנן שאין זה חליפי פירות שביעית. אך הקשה הקהלות יעקב (סימן כ"ג) דיאסר מצד סחורה, שנותנים פירות שביעית, ומה שמחזירין להם אין בו דין שביעית. ותירץ בשם החזון איש (על מסי' שביעית סימן י"ג ס"ק י"ב), דכיון דמה שמקבלין העניים בחזרה הם ג"כ פירות ונאכלים, אע"ג דאין בהם קדושת שביעית, מ"מ לא מיקרי "סחורה", דמה הרוית, הרי גם מקודם היה יכול לאכול הפירות (של שביעית) וגם עכשיו אוכל הפירות (של שמינית), וכה"ג אינו בגדר "סחורה".

28. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

יזפי פירות שביעית מעניים ופרעי להם בשמינית - אישתכח דאכלי עניים בשמינית לאחר הביעור חליפי פירות שביעית צריך לפרש שהאיסור היה מה שהיו אוכלים אותם בחזקת שלהם דאילו בתורת שביעית אפילו הפירות עצמן יכולין עניים לאכול לכ"ע כדתניא בתוספתא (פ"ח דשביעית) הגיע שעת הביעור עניים אוכלים אחר הביעור ולא עשירים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אחד עניים אחד עשירים אוכלים אחר הביעור אי נמי העניים היו עושים מהם מלוגמא או סחורה ולפיכך הקפידו עליהם אותם שבאו ואמרו לרבי יוחנן.

29. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד ב

יאות הן עבדין - דכיון דבההיא שעתא לא הוה הנך בעין לא חליפין נינהו ולא חייל עלייהו קדושת שביעית ולפי זה אפילו בשביעית עצמה היו יכולין לפרוע אם כבר אכלו פירות שביעית וההיא דאמרינן בלולב הגזול (סוכה דף לט.) דמבליע דמי אתרוג בלולב ה"ה בלא הבלעה אם היה עם הארץ רוצה להקיף עד שיכלה האתרוג ולא היה כאן דמי שביעית ומכאן דקדק הרב רבי אלחנן הלכה למעשה שאם יש ביד ישראל יין נסך ועבודת כוכבים ודברים האסורים ומכרן לעובד כוכבים בהקפה ומכרם העובד כוכבים לאחר קודם שיתן לזה הישראל הדמים שהדמים מותרין בדיעבד ואע"פ שהאיסור עדיין ישנו בעולם ועוד הוסיף רבינו יצחק שאפי' לא מכרם העובד כוכבים אלא כיון שמשכם אצלו קודם שיתן הדמים דקי"ל (לקמן עא.) משיכת עובד כוכבים קונה והוי כמו בא עליה ואח"כ נתן דאתננה מותר כיון שלא היה ברשותה בשעת הביאה וה"נ לא היתה עבודת כוכבים ברשותו בשעת פריעת המעות ומטעם רבית לא היה לאסור דאותן דבי רבי ינאי היה להם תבואה בביתם וסאה בסאה מותר ביש לו.

30. ריטב"א על מסכת עבודה זרה דף סב/ב

אמר ליה יאות הן עבדין וכנגדן באתנן מותר פי' דכיון דהנהו פירי דפרעי בשמינית לא הוי מצויין ומיוחדין לכך בשע' שנוטלין פירות שביעית לא חייל עלייהו אסור שביעית למפרע וכדאשכחן לקמן גבי אתנן שאינו נתפס במאי דלא מיחד בשעת ביאה וא"ת ותיפוק ליה דהוה ליה אבק רבית י"ל דעל שער שבשוק הווי יזפי דשרי כדאיתא התם אי נמי דלפי דמים הווי משלמין ולא סאה בסאה:

31. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ח הלכה כ

גבאי קופה ... ומותר ללות מן העניים פירות שביעית ומחזירין להן פירות בשנה שמינית.

32. רדב"ז הלכות שמיטה ויובל פרק ח

ומותר ללוות מן העניים וכו'. ודוקא לעניים משום תקנתם אבל לא לעשירים משום דמיחזי כעושה סחורה בפירות שביעית ואפשר דמהאי טעמא התירו אפילו סאה בסאה והנכון אצלי דהכא כשיש לן דהא גבי איסור רבית לא חלקו בין עניים לעשירים: